

VENÄJÄNKIELISTEN IKÄIHMISTEN ARJEN HAASTEET SUOMESSA

2024

1. VÄESTÖKEHITYS JA DEMOGRAFINEN TILANNE

Venäjänkielisten ikäihmisten määrä Suomessa kasvaa nopeasti. Tilastokeskuksen vuoden 2023 loppuun mennessä keräämien virallisten tietojen mukaan:

- Yli 65-vuotiaita venäjänkielisiä Suomessa oli noin 10 000.
- Heistä yli 75-vuotiaita oli noin 2 700.
- Sukupuolijakauma on hyvin epätasainen:
 - Yli 60-vuotiaita miehiä: noin 5 000
 - Yli 65-vuotiaita miehiä: noin 3 000
 - Yli 60-vuotiaita naisia: lähes 11 500
 - Yli 65-vuotiaita naisia: yli 7 000

Tulevaisuuden ennuste on erityisen huomionarvoinen:

- Vaikka tällä hetkellä yli 70-vuotiaita on noin 6 000,
- 60–69-vuotiaiden ryhmässä on jo nyt yli 10 000 henkilöä (yli 3 000 miestä ja 7 000 naista).
- Tämä tarkoittaa, että yli 70-vuotiaiden venäjänkielisten määrä tulee lähes kaksinkertaistumaan seuraavan viiden vuoden aikana.

Tämä kehitys edellyttää nopeita toimenpiteitä, jotta kasvava ryhmä ei jää palvelujärjestelmän ulkopuolelle.

2. KYSELYTUTKIMUKSEN HAVAINNOT: PALVELUJEN KÄYTTÖ, KIELITAITO JA ITSENÄISYYS

SVK toteutti vuonna 2024 kyselyn 154 venäjänkieliselle ikäihmiselle eri puolilla Suomea (mm. Helsinki, Vantaa, Kotka, Lappeenranta, Imatra, Kajaani, Turku, Mikkeli, Tampere, Tuusula). Tulokset tuovat esiin vakavia haasteita:

- Suomen kielen taidon puutteet rajoittavat monien kykyä asioida viranomaisten ja terveystalvelujen kanssa ilman apua.
- Päivittäisiä asioita (esim. laskujen maksaminen, ajanvaraukset) hoitaa itse 68,5 % vastaajista, mutta:
 - Useat eivät osaa varata aikaa lääkäriille tai terveydenhoitajalle itsenäisesti.
 - Monet eivät osaa uusia lääkkeitään tai selittää vaivojaan ilman tulkkia.

Tämä tarkoittaa, että kielimuurit vaarantavat hoitoon pääsyn ja itsehoidon onnistumisen, erityisesti tilanteissa, joissa tulkkia ei ole saatavilla tai sen käyttö ei ole helppoa.

3. TIETOISUUS PALVELUISTA JA TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT

Vastaajilta kysyttiin tietoa hoivapalveluista ja omista tulevaisuudensuunnitelmista:

- Vain 11 % aikoo muuttaa hoivakotiin tulevaisuudessa.
- 48,7 % ei aio muuttaa lainkaan, ja 40,9 % harkitsee asiaa ehkä joskus.
- Samalla moni ei tiedä, millä perusteilla hoivapaikan voi saada tai mihin ottaa yhteyttä arviointia varten.

Tämä viittaa siihen, että tieto hoivavaihtoehtoista ei saavuta kaikkia, mikä voi johtaa palveluiden viivästymiseen tai kokonaan saamatta jäämiseen.

4. YHTEISÖLLISYYS, YKSINÄISYYS JA KUULUMISEN TUNNE

- Vastaajista osa koki vahvasti kuuluvansa yhteiskuntaan, mutta toisaalta:
 - Moni ei koe olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa.
 - Osalla ei ole ystäviä tai säännöllisiä sosiaalisia kontakteja.
 - Yksinäisyys nousi toistuvaksi teemaksi.

Tämä korostaa yhteisöllisten toimintojen ja vertaistuen merkitystä venäjänkielisten ikäihmisten hyvinvoinnin tukemisessa.

ENNUSTE:

YLI 70-VUOTIAIDEN
MÄÄRÄ TULEE
LÄHIVUOSINA LÄHES
TUPLAANTUMAAN

5. KOETTU SYRJINTÄ JA EPÄASIALLINEN KOHTELU

- Useat vastaajat kertoivat kokeneensa epäasiallista kohtelua julkisissa palveluissa kielitaustansa vuoksi.
- Tämä vaikuttaa merkittävästi luottamukseen ja palveluiden käyttöhaluun.
- Epäasiallinen kohtelu voi lisätä eristäytyneisyyttä ja vahvistaa ulkopuolisuuden tunnetta.

6. AVUN PYYTÄMINEN JA TUKIVERKOSTOT

Kysyttäessä, keneltä apua pyydetään vaikeissa tilanteissa, nousivat esiin seuraavat tahot:

- Lähisukulaiset: lapset, puoliso, lapsenlapset
- Paikalliset venäjänkieliset järjestöt
- Naapurit ja ystävät
- Vähemmässä määrin viranomaiset: sosiaalitoimi, hyvinvointialueet, Kela
- Osa mainitsi Jumalan tai uskonnollisen tuen

Tämä osoittaa, että viranomaispalveluihin ei aina luoteta tai niistä ei tiedetä riittävästi, ja että yhteisöllisellä tuella on korvaamaton rooli.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSSUOSITUKSET

Ikääntyvien venäjänkielisten määrä Suomessa kasvaa nopeasti. Tämän väestöryhmän erityispiirteet – kuten kielitaito, kulttuuritausta ja palvelujärjestelmän tuntemattomuus – altistavat heidät syrjäytymiselle, yksinäisyydelle ja toimintakyvyn heikkenemiselle. Kyselyn tulokset osoittavat, että moni hoitaa arjen asioita itse, mutta ei tunne oikeuksiaan tai mahdollisuuksiaan palveluihin. Monet eivät tiedä, miten hakeutua hoivaan tai mitä kanavia pitkin apua voi pyytää.

Siksi tarvitaan monipuolisia ja saavutettavia ratkaisuja, jotka tukevat kotona asuvien ikäihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia:

- Ryhmämallinen toiminta on keskeinen väline toimintakyvyn tukemisessa. On tärkeää kehittää ja juurruttaa matalan kynnyksen ryhmätoimintaa, jossa vahvistetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista toimintakykyä. Ryhmien sisällöt voivat kattaa esimerkiksi mielen hyvinvoinnin, liikunnan, ravitsemuksen, vuorovaikutustaitojen ja digitaalisten valmiuksien tukemisen.
- On tärkeää tukea sosiaalisten suhteiden vahvistumista ja osallisuutta. Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden ehkäisy edellyttää yhteisöllisyyttä lisääviä kohtaamispaikkoja sekä kulttuurisesti turvallisia ympäristöjä, joissa kieli- ja kulttuuritaustaan suhtaudutaan myönteisesti.
- Kulttuurilähtöinen toiminta tuo iloa ja merkityksellisyyttä elämään. Esimerkiksi taide- ja kulttuurisisällöt, kuten musiikki, käsityöt, draama tai kirjallisuus, voivat edistää muistia, ilmaisua ja yhteyttä toisiin ihmisiin. Kulttuurilähetetoiminta ja etsivä kulttuurityö ovat lupaavia toimintamalleja tavoittaa ikäihmisiä, joiden elämänpiiri on kaventunut.

- Kulttuurilähtöinen toiminta tuo iloa ja merkityksellisyyttä elämään. Esimerkiksi taide- ja kulttuurisisällöt, kuten musiikki, käsityöt, draama tai kirjallisuus, voivat edistää muistia, ilmaisuja ja yhteyttä toisiin ihmisiin. Kulttuurilähetetoiminta ja etsivä kulttuurityö ovat lupaavia toimintamalleja tavoittaa ikäihmisiä, joiden elämänpiiri on kaventunut.
- Monialainen yhteistyö kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen välillä on välttämätöntä. On rakennettava pysyviä rakenteita, jotka mahdollistavat toimintamallien jatkuvuuden myös hankerahoituksen jälkeen. Etenkin kolmannen sektorin rooli tiedonvälittäjänä ja luottamuksen rakentajana on merkittävä.
- Yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet on varmistettava huomioimalla eri taustaiset ja eri kuntoiset ikäihmiset. Toimintaa on suunniteltava yhdessä ikääntyneiden kanssa, heidän tarpeitaan ja toiveitaan kuunnellen. Samalla on purettava osallistumisen esteitä – oli kyse kielimuurista, tiedon puutteesta, fyysisistä rajoitteista tai digitaalisista kynnyksistä.
- Monille ikääntyneille uudet digipalvelut voivat olla vaikeakäyttöisiä, mutta sopivalla tuella ja ohjauksella ne voivat lisätä yhteyksiä, tiedonsaantia ja itsenäisyyttä.

Kaiken toiminnan tulee olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja perustua jo hyväksi todettuihin malleihin, joita kehitetään edelleen vastaamaan kohderyhmän erityistarpeita. Kun toimintaa toteutetaan yhdessä viranomaisten ja järjestöjen kesken, voidaan varmistaa, että kukaan ei jää yksin – ei kielimuurin, yksinäisyyden eikä tietämättömyyden vuoksi.